

CZU: 343.98(498)

DESPRE SISTEME DE EXPERTIZĂ DIFERITE ȘI UNELE DIRECȚII NECESARE DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI DIN ROMÂNIA

Sorin ALĂMOREANU,

conf. univ. dr. hab. Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Laboratorul interjudețan de expertize criminalistice din Cluj, România

Donata DI MAIO,

(Italia)

Claudia GATTAMORTA,

(Italia)

Diferite sisteme de expertiza și unele direcții necesare de dezvoltare a sistemului din România.

Aceasta lucrare s-a conturat urmare a unor discuții ale celor trei autori asupra diferitelor sisteme de expertiză criminalistică, a diferențelor și similitudinilor ce pot apărea nu atât în problematica supusă examinării de către sistemul judiciar, cât mai ales în ce privește formarea și organizarea profesională, rolul și răspunderea experților.

Cuvinte-cheie: expertiză, sistem, dezvoltare, formare profesională.

About different systems of expertise and some necessary directions for developing the system in Romania.

This work has emerged as a result of discussions between the three authors on the different forensic expertise systems, differences and similarities that may arise not only in the subject matter under examination by the judiciary, especially as regards professional training and organization, the role and accountability of experts.

Keywords: forensic expertise, system, development, grounding.

În principal, dată fiind orientarea profesională a celor două experți din Italia ce au contribuit la această lucrare vor fi supuse analizei aspectele legate de expertiza scrisului.

Ne vom îndrepta astfel atenția mai întâi asupra unui sistem aflat la mare distanță: *Sistemul de expertiză din Japonia*.

Chiar dacă se află într-o fază incipientă, o atenție semnificativă este dată grafologiei pentru aplicațiile sale în zona orientării profesionale și a aprecierii corespondenței dintre „profilul grafologic” al unui solicitant și „fișa postului”. În acest domeniu sunt manifestări anuale congrese ale „consultanților pe probleme de muncă” și chiar un plan de formare profesională continuă la distanță.

În mod interesant, consultanța grafică este asigurată în majoritate de către avocați (în special cei tineri fiind la curent cu grafologia și expertiza grafică). De remarcat că în timp ce în Japonia există circa 40.000 avocați ce colaborează în sinergie¹, între aceștia doar unul este un expert grafic recunoscut și doar cca. 20% dintre avocați știu acest fapt.

Expertiza grafică este în principiu un „monopol” al poliției, iar mulți polițiști se specializează în domeniu devenind după pensionare experți criminaliști. Trebuie precizat că există o listă ce cuprinde în principal pe cei provenind din poliție a căror numire este deci mai frecventă. Cu toate acestea trebuie precizat că ei sunt totuși doar circa două sute², dar numele celor mai cunoscuți se

reduce la nivelul câtorva zeci. Numirea acestor experți are loc prin alegere directă de către tribunale.

La fel ca în România și Italia, experții pot oferi și consultanță cu caracter extrajudiciar, anterior deciziei de solicitare a unei expertize criminalistice.

Pentru consultanța solicitată de către părți, experții pot fi contactați direct de avocați sau chiar de părți, numele lor fiind comunicat apoi instanței. (Similar cu Romania și Italia).

Formarea profesională a experților grafici se află în ceea ce s-ar putea numi „o fază incipientă”, întrucât nu există decât câteva școli private de formare a experților, iar numărul celor înscriși la acestea este foarte redus. Se observă în ultimii ani o concentrare a efortului școlilor de grafologie de a extinde prin intermediul mass-media a cunoașterii aplicațiilor expertizei grafice.

Sistemul nipon de expertiză criminalistică nu cunoaște o reglementare sub aspectul cerințelor ce trebuie îndeplinite de o persoană pentru a putea fi recunoscută ca expert grafic. În principiu oricine se poate declara expert grafic. Solicitățile de expertiză grafică sunt relativ reduse în Japonia, ca și numărul experților în raport cu nivelul de populație și dezvoltare a țării.

În ultimii ani se observă concentrarea eforturilor spre dezideratul formării unei școli publice de formare a experților grafici, ideea fiind susținută în mod aparent paradoxal chiar și de unii din reprezentanții școlilor private de expertiză grafică.

Sistemul de expertiza din Italia

La începuturile sale, sistemul expertizei grafice din Italia funcționa cu „experți caligrafi”, care presupunea o persoană ce activează constant cu problemele scrisului, iar metoda folosită era cea caligrafică. Evoluția constantă a studiilor grafologiei presupunea și transformarea laturii criminalistice a acesteia în „grafologie judiciară”. În prezent, Italia are numeroase școli acreditate intern și internațional de formare a experților grafici. Școlile de experți grafici sunt recunoscute de către asociațiile profesionale ale experților, pregătind viitori experți prin intermediul unor cursuri de trei ani, ca și prin cursuri de specializare în expertiză criminalistică și studii post-diplomă cu o durată de minim 1,5 ani. Pe această cale se oferă un nivel de pregătire profesională unitar, ca și formarea profesională continuă cu scopul de a asigura pregătirea, competența și seriozitatea deontologică necesare unui asemenea sector profesional. Legea 4-2013, de altfel, tutelaază pe toți profesioniștii - chiar cei neînscriși în liste - și impune aceste standarde profesionale, deontologice și de calitate⁴.

După obținerea diplomei la absolvirea școlii de experți, expertul grafolog⁵ poate să desfășoare activitatea în mediul judiciar și comercial (pentru consultanța grafologică profesională). În mediul judiciar expertul poate fi numit CTP (consultant tehnic al părților) sau CTU (consultant tehnic din oficiu).

Aceste roluri diverse pot fi înde-

plinite în cauze diferite, fără a exista o incompatibilitate de la o cauză la alta. În ceea ce privește rolul CTP, acesta este similar cu România – în sensul de a oferi consultanță profesională ca angajat al unei părți dintr-un proces, **rolul CTU** - este mai interesant, întrucât expertul la numirea sa de către judecător va funcționa ca un auxiliar al acestuia, oferindu-și experiența și cunoștințele profesionale la dispoziția organului judiciar pe tot parcursul procesului. Sunt însă și situații când un expert chemat de organul judiciar pentru a fi numit CTU poate refuza rolul, dacă anterior ar fi fost consultat de partea unei „Opinie pro-veritate” în aceeași cauză anterior supunerii ei în justiție³.

Calitatea de expert al părții nu impune necesitatea înscrierii în liste speciale ori la Tribunal, expertul putând desfășura activitatea în nume personal, solicitând onorarii în acord cu tarifele medii acceptat de asociațiile profesionale din domeniu.

Pentru a putea fi numit în calitate de Consultant Tehnic din Oficiu (CTU) expertul trebuie să se înscrie în lista Tribunalului local unde își are reședința depunând în acest sens documente privind atestarea calității de expert, studii, *Curriculum vitae et studiorum*, ca și documente de reședință. În ultimii ani, se generalizează practica de a solicita alături de aceste documente și acte doveditoare ale competențelor speciale, ca și ale parcursului profesional: portofoliul de lucrări anterioare, evoluția pregătirii profesionale, contracte de colaborare, publicații, în măsură a dovedi experiența și calitatea profesională. Acestea vor fi evaluate de către o comisie ce va acorda un punctaj adecvat evoluției profesionale continue și realizării unor lucrări de anumită complexitate.

Accesul la lista CTU devine astfel mai puțin imediat decât în reglementările anterioare și va fi condiționat de o necesară experiență profesională dobândită prin antecedentele angajării pentru diferitele instituții publice ori private, firme de avocatură, ori chiar persoane private.

Listele cu CTU sunt ținute de președinții Tribunalului și pot fi consultate de judecătorii care necesită în cursul soluționării unei cauze o consultanță specifică în pregătirea și evaluarea expertizei criminalistice ce o vor dispune în cursul procesului. Deși nu e permisă înscrierea

ca expert consultant la un alt Tribunal decât cel de domiciliu, există posibilitatea ca un judecător dintr-un alt oraș, după o suficientă motivare, să solicite înscrierea unui expert în lista teritorială unde operează.

Opinăm că nu ar fi lipsită de interes observarea posibilității de a introduce și în legislația noastră acest tip de consultanță pentru organele judiciare. Ele ar permite atenta pregătire a unor expertize și corecta evaluare a rezultatelor, reducând implicit timpul de lucru ce pot altfel incumba realizarea unor astfel de lucrări. Pe de altă parte, ea ar putea fi îndeplinită nu numai de către experți autorizați din cadrul laboratoarelor Justiției sau de cei ai Poliției, dar și de către experții privați. În opinia noastră, aceasta ar presupune, desigur, și existența unui cod deontologic determinat, precum și al unui organism care să poată dezbate eventualele incorectitudini.

Nu vom zăbovi asupra sistemului de expertize criminalistice din România, considerând că, în principiu, el este cunoscut. Vom face doar convenitele observații asupra faptului că formarea experților nu are o structură oficială în sensul propriu-zis, activitatea de formare continuă făcându-se în cadrul celor două institute de specialitate.

Vom menționa aici că există mastere la București (Facultatea de Electronică) Cluj (Facultatea de Drept) și Iași care se ocupă de problemele expertizelor criminalistice, însă niciunul nu oferă o formare propriu-zisă a experților criminaliști în sensul posibilității concrete de a putea aplica după terminarea studiilor pentru activitatea de expert în temeiul prevederilor actuale ale reglementărilor de domeniu OG 75/200, L. 156/2012.

Sectorul expertizei criminalistice este oarecum unul „de nișă”, dar aduce cu el necesități serioase de „Know how” profesional. De aceea, considerăm necesară completarea legislației actuale și regândirea ei din perspectiva necesarului schimb de generații. În primul rând, ar fi necesară regândirea prev. art. din OG 75/2000 privind vechimea de 4 ani în expertizele criminalistice necesară pentru autorizarea ca expert criminalist. Actualele prevederi sunt în opinia noastră discriminante, iar completările aduse de Legea 156/2011 nu au adus deloc lumină. Astfel, art.4.lit d.din OG 75/2000 impune condiția pentru soli-

citantul dobândirii calității de expert criminalist autorizat să fi „desfășurat în mod neîntrerupt o activitate de profil de cel puțin 4 ani și are studii superioare de specialitate, dovedite cu diplomă de licență, în domeniul genului de expertiză criminalistică pentru care candidează”.

Pe această cale ne aflăm în situația de a permite accesul la calitatea de expert criminalist cu activitate privată doar pentru persoane care au funcționat inițial ca experți în cele două instituții (Justiție și Interne) limitând posibilități de formare și conducând la crearea unei „clase închise” de experți. Credem că ar fi necesară formarea Școlii Naționale de Criminalistică – în cadrul INM sau direct sub auspiciile MJ ca organ care răspunde în ansamblu de administrarea sistemului judiciar - care să servească la formarea noilor experți – edificând pe pregătirea lor prealabilă (chimie, electronică, fizică, drept, mecanică, etc) structura metodologică și procedurală necesară activității de expert. S-ar deschide, de asemenea, posibilități de integrare mai rapidă pe piața muncii a diverselor categorii de specialiști și s-ar obține atât de clamată de către unii „liberalizare a expertizelor criminalistice”.

Pe de altă parte, nu sunt clare căile prin care o persoană, care a funcționat mai mulți ani ca expert într-un anumit gen de expertiză, să poată fi verificată asupra calității activității și menținerii unor standarde profesionale reale.

Aceste modificări nu ar fi operante, credem, fără o clarificare a modului în care se poate acționa pentru verificarea probității și asigurarea răspunderii profesionale a experților criminaliști. Până la răspunderea penală pentru „mărturie mincinoasă” este necesară crearea unui organism capabil a acționa pentru asigurarea corectitudinii profesionale și excluderea celor ce încalcă normele de deontologie și corectitudine.

Bibliografie

1. Legea nr. 53 din 1967, Japonia.
2. Ordonanța Guvernului. nr. 75/2000, Romania.
3. Conform art. 223 Cod Procedură Penală și art. 192 Cod Procedură Civilă Italian.
4. Legea 4-2013, Italia.
5. Activitatea consultantului grafolog în practica profesională, Giuseppe Amico, 2015.